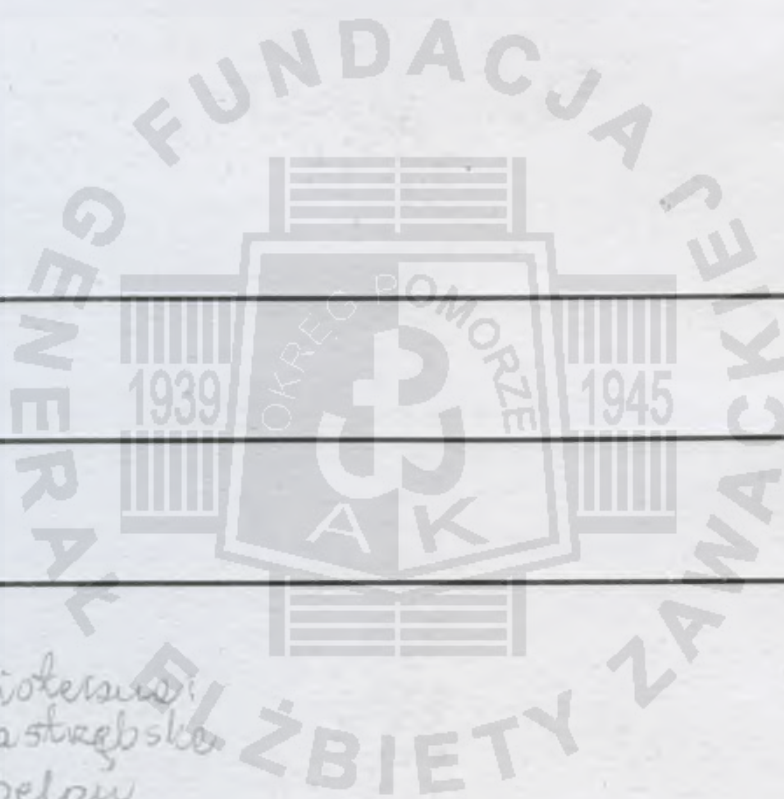

FUNDACJA GENERAL ELŻBIETY ZAWACKIEJ
Archiwum i Muzeum Pomorskie Armii Krajowej
oraz Wojskowej Chłobczy Państwa
87-100 Toruń, ul. Podmurze 1A, tel. 534 56 65 22 466
e-mail: fundacja@wp.pl, www.zawackiej.pl
tel. 956 16 25 127, fax 956 16 70 50 2736
KRS 15000 414 17
NIP 52 109 0150 0000 0000 5002 0244

poprzedni nr
M: 266

12.05.2008

KS

siostra ciociarni
Halina Jastrzebska
z d. Belau

84-300 Lebowo

MO Pomorze
AK

+ Belau Jan
ps. „Mewa”, „Morski”
M-266/875 Pom.

V.4.2

**SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI**

Belau Jan .....

J:K-266/875 Pom. .....

K. O. Somarce A. I. .....

- I./1. Relacja *k. 8 s. 1-7*
- I./2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące relatora *k. 2 s. 1-2*
- I./3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące relatora *k. 1 s. 1*
- II. Materiały uzupełniające relację *k. 6 s. 1-7*
- III./1. Materiały dotyczące rodziny relatora —
- III./2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —
- III./3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —
- III./4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 —
- III./5. Inne —
- IV. Korespondencja
- 1) bieżąca* ..... *k. 5 s. 1-6*
- .....
- .....
- V. Nazwiskowe karty informacyjne *k. 64*
- VI. Fotografie *chi at ikonografii*

I/1. Delaja: Belau Jan

1. Informacja Irenej Nowak (s d. Jagielskiej)
nt. por. Jana Belau, mpis org. k. 2 s. 1-2
2. Inf. "Ewy - Irenej Jagielskiej sam. Nowak
z 13.12.1994, mpis, oryg. k. 1 s. 3
3. Inf. Irenej Jagielskiej sam. Nowak
- Linia prezentowa Viking,
mpis oryg. k. 1 s. 4
4. Irenej Jagielska (?), Pytania
i odpowiedzi odc. dr. Chmurno-
skiego, mpis k. 2 s. 4-5
5. J. Milewski, biogram Jana
Belau - wersje, mpis, oryg. k. 2 s. 6-7

por. Jan Belau ps. Morski, Mewa, Mściwoj

Oficer wywiadu Wybrzeża, kierownik grupy sabotażowej w portach
Kier. komórki Wiking od połowy 43r która przejął od Michała.

Początkowo zajmowali się przerzucanie ludzi spalonych, na
skutek nacisku z Londynu zaczęli przerzucać zbiegłych z niewo-
li jenców. Pierwszeństwo mieli lotnicy, wielu z nich po wylado-
waniu w Anglii znowu brało udział w nalotach. Komórka ta dzia-
łała wraz z załogą 3 lub 4 statków szwedzkich, które regular-
nie kursowały między Gdynią a Szwecją. Belau miał stałą ekipę
robotników portowych, którzy przemycali zbiegów.

Utrzymywał stały kontakt z inż. A. Jedryczką ps. Pomorski z
Lombardu. U niego był pkt odbioru meldunków wywiadowczych
i przekazywania ich dalej do KG lub Szwecji

3

M/2

Jan Belau był aresztowany w tym samym czasie kiedy aresztowano Ksawerego. Po wojnie Ksawery powiedział mi, że Belaua bardzo kałtowano ale nie załamał się. Rozstrzelany pod Ocyplem wraz z Hubertem Manskim pod koniec 1944r

Irena Nowakowa ps Ewa

Uzupełnienie z listu Ewy do E. Zawackiej
z dn. 28.01.1992 r. (z dn. 229/29/92).
J. Belau nie mógł być w więzieniu w Lubym
1944 r. ponieważ Ewa była u niego ^{w gdańcu} na roz-
kaz Michala i Ksawerego w okresie ewakuacji
lub w początkach lipca 1944 r.

311/3

gaguis
AK II 3
KO

Bellau Jan ps. Morski, Mewa, Mściwoj

Był szefem wywiadu na Wybrzeżu, miał stały kontakt z Pomorskim. Prowadził również komorke sabotażowa na terenie portów w Gdyni i Gdansk. Był wraz z Andrzejem założycielem siatki przerzutowej Wiking. Miał dobrze zorganizowaną grupę robotników portowych, którzy pomagali w szmuglowaniu kandydatów przeznaczonych do przerzutu na teren portu. Morski utrzymywał stały kontakt z pastorem szwedzkim, który jako opiekun duchowy obywateli szwedzkich stale przebywał na wybrzeżu. Spotkania odbywały się w miejscu o kryptonimie Kirka lub kościół szwedzki. Najbliższymi współpracownikami Morskiego byli inż. Rybitwa NN, Morski zwracał się do niego czasem Stachu oraz inż. Francuz, F Franz, miał lekki garb i był małego wzrostu. Pracowali na terenie portu jako robotnicy, prowadzili wywiad jak również pomagali w przerzutach. Ewa jeździła do Morskiego w 1943r kilka razy na rozkaz Michała a później kiedy przeszła do dyspozycji Ksawerego jeździła tam na jego rozkaz w 1944r Morski mieszkał na Chylonii w domu, który miał na parterze sklep, ten właśnie sklep to było mieszkanie Morskiego. Aresztowany w sierpniu 1944r, skazany na śmierć, oczekiwał wykonania wyroku w Stutthofie, zamordowany w marszu ewakuacyjnym pod Ocyplem

Był również szefem komórki sabotażowej
(Brena Jagielska)
sem. Ciołek

215
94

13-12-94

3/1/4 Pomorska
KO 4

4

Linia przerzutowa Viking:

Zostala jeszcze zorganizowana przez Andrzeja (J.Olszewski)
Po nim prace ta przejal Michal-Marta ale glowny pkt znajdowal
sie w Gdyni, na czele komorki stal Belau J. ps. Mewa, Msciwoj-
Morski oraz jego wspolpracownicy Rybitwa i Francuz. Siatka to
dzialala bez wsypy do czasu aresztowania Mewy w sierpniu lub
wrzesniu 1944 .Byly 3 linie:

Linia szczecinska, obejmowala wybrzeze na terenie Niemiec.
Poniewaz zbiegli z niewoli najczesciej kierowli sie do miejsc
portowych, zatrudnieni tam Polacy jako robotnicy portowi mieli
za zadanie wylawiac zbiegow, wsrod robotnikow byli ludzie
o roznych zawodach i wyksztalceniu, specjalisci od jez. angielskiego,
francuskiego, holenderskiego itp. Wielu z nich mialo przeszkolenie
wywiadowcze, potrafili tak przesiewac kandydatow, ze nigdy
Niemcy nie zdolali wprowadzic prowokatora. W Szczecinie przechowywano
zbiegow a nastepnie Polak z Gdanska ktory ze wzgl. na jakis defekt w
nodze nie zostal wcielony do wojska niem. a majacy obywatelstwo
niemieckie, pracowal jako kierowca ciezarowek wojskowych kusujacych
na linii Szczecin-Gdansk

przewozil ich do Gdyni.

Druga linia tzw. Pomorska obejmowala obozy rozrzucone na Pomorzu
Szubin mial zorganizowana dobrze obsluge w samym obozie i przy
pomocy pracujacych tam Polakow, ktorzy dostarczali im dokumenty
ubrania i przechowywali do czasu przerzutu do Gdyni.

Z szubina na podstawie opisow z ksiazek angielskich ktorych
opisy kiedys juz wyslalam uciekli mi. John Moor, Andrew MacLuchlan
Richard Kidet, Edward Joyce, Georg Hayes. sierz. RAF Wareing zostal
w ciagu pieci dni od ucieczki przerzucony do Szwecji.

Do linii Pomorskiej nalezaly obozy z Torunia skad tez bylo kilka
ucieczek, obozu w okolicy Grudziadza i inne.

Trzecia linia tzw. Pruska trwala krotko, byly to ucieczki z
Hydekru k. Krolewca, przez nieostroznosc i niecierpliwosc jednego z
jencow linia wpadla i glowny jej organizator sierz. Grimmson zostal
aresztowany i slad po nim zaginal, ale dzieki temu ze aresztowany
Polak Sommers, ktory byl w wojsku niem. wolal popelnic samobojstwo
niz zdradzic i tortury nie zalamaly Grimmsona, Gdynia sie uratowala
i Niemcy nie trafili na jej slad.

W Gdyni byla dobrze zorganizowana komorka robotnikow portowych,
przerzut wygladal mniej wiecej w nastepujacy sposob Byly zdaje mi
sie trzy okrety z ktorymi Polacy mieli jakby umowe. Jesli statek
przybyl do Gdyni Polacy w odpowiedni sposob dajac znaki zawiadamiali
Szwedow, ze bedzie dla nich "towar". Poniewaz zawsze byla dokladnie
sprawdzana ilosc robotnikow wchodzacych do portu, zeby sie zgadzalo
z opuszczajacymi jeden z robotnikow jakimis tajnym przejsciem
dostawal sie na teren portu, a inni brali towar jak to sie u nas
mowilo i robiac duzo zamieszania wprowadzali go na teren portu.
Wtedy Szwedzi zaczeli wartownikow czestowac czekolada i papierosami
i innymi niedostepnymi w czasie wojny delicjami a robotnicy
przemycali "towar" na statek. Musialo to byc bardzo dobrze zgrane,
i przed kontrola statku, bo po kontroli nie wolno bylo sie nikomu
zblizac .

Wg prof. Foota najwieksza ilosc udanych uciezek byla wlasnie do
Szwecji. Czasem musiano "towar" przechowywac w Gdyni do czasu
nadejscia statku, w owym czasie lokowano ich po kwaterach.
Jedna z nich znajdowala sie u Pani Eli.

(Inne Jagielska-
zem. Wrolok)

7

FUNDACJA 311/4
Pytania i odpowiedzi dla dr. Chrza owski: List 9-7-79

1. Michal miał stały kontakt z Belauem, wywiad nie mógł istnieć bez łączności. Prawdopodobnie Michal nie był bezpośrednio zaangażowany w przerzutach ale jako k-dt Podokręgu Pln i szef V-ki KO był to jego dział i tym się interesował. Prawdopodobnie pierwsze przerzuty to był to kogos pomysł który później został skoordynowany.
2. Po aresztowaniu Ksawerego Janusz chciał zrobić szefem II-ki Leszka Białego, sprzeciwił się temu Michal i na jego wniosek Rekin mianował L. Białego szefem V-ki. Leszek miał już duże doświadczenie w tym kierunku. Leszek wykonywał swoje zadanie bez zarzutu, Michal nie zawiodł się na nim. Dawał z siebie wszystko i nie uznawał robienia czegoś ad hoc, wszystko u niego musiało być przemyślane i ustalone. Był bardzo rzutki i obowiązkowy. Rekin miał wielkie uznanie dla jego pracy.
3. W Gdyni zbiegli niewolnicy byli zakwaterowywani u Pani Eli. czekając na przyjscie statku. Była to starsza już Pani lat około 60, wdowa po oficerze marynarki, mówiła kilku językami mieszkała na Chylonii, niedaleko Belau'a

3/1/ 5

Prosiła Pani o weryfikowanie podanych informacji. Muszę powiedzieć że dotychczasowe wiadomości w pełni znajdują potwierdzenie u innych osób. Rozmawiałem z prof. M. Krzyżanowskiego, który podobnie przedstawia sprawę. Potwierdza się również działalność Balaua oraz Pomorskiego. Być może uda mi się uzyskać zdjęcie ich. A więc informacje podane przez Panią coraz bardziej zapełniają mi luki. Najbardziej uwidoczniło się to w przypadku Lombardu.

(Irena Jagielska-Dowalska)?

Belau Jan, ps. "Mściwoj", "Morski" /1912-1944/, wywiadowca AK. Urodził się 18 lipca 1912 r. w Sztumie jako syn działacza plebiscytowego w 1920 r., rozstrzelanego przez Niemców w Tczewie w 1939 r. Jan ukończył gimnazjum humanistyczne w Tczewie, gdzie po 1920 r. zamieszkał jego rodzice. Studiował następnie medycynę, ppor rez. WP. W czasie okupacji pracował jako asystent lekarski w Gdyni-Chylonii.

Był przywódcą samodzielnej grupy wywiadowczej AK na trasie Tczew-Gdańsk-Gdynia, dobrze rozbudowanej, utrzymującej kontakty ze "Straganem", a później z "Lombardem". Jego współpracownikami byli w 1942 r. m. in. Alfons Fojut i Hubert Mański. Podobnie jak on podlegali oni K.C.AK. Belau kontaktował się w Gdyni z jednym z pastorów szwedzkich. Dokonał do Szwecji przerzutu Anglika i Holendra. Droga morską poprzez szwedzką, dalekosiężną linię przerzutową przekazał tam niektóre plany elementów broni "V". Interesował się m. in. zakładami lotniczymi w Babim Dole. Zorganizował szereg sabotaży w porcie gdąńskim. Jesienią 1943 r. grupa Belaua wykonała wyrok śmierci Komendy AK na Obersturmführerze SS, Raschu, w Lęborku. W sierpniu 1944 r. Belau został aresztowany przez gestapo w Gdańsku. W czasie przesłuchania nikogo z współtowarzyszy nie ujawnił. Został stracony w publicznej, masowej egzekucji w Ocyplu pow. Starogard 23 IX 1944 r. w zbiorowej mogi-
le w pobliżu Ocypla spoczywają jego prochy.

J. Milewski

L. Lubecki. Harcerze Wybrzeża w walce z okupantem w latach 1939-1945. Gd. Zesz. Hum. Gdańsk 1962 r.

J. Milewski. Harcerze starogardzcy 1939-1945. Starogard Gd. 1967 r.

prof. Jan Zdyja

Ewa

zob. listy konspiracyjne

Jan Belau / 1912-1944 ("Mściwoj", "Morski", *Wynalawca AK*)

Jan Belau urodził się 18 lipca 1912 r. w Sztumie jako syn działacza plebisycytowego w 1920 r., rozstrzelanego przez Niemców w Tczewie 1939 r. Jan ukończył gimnazjum humanistyczne w Tczewie, gdzie po 1920 r. zamieszkali jego rodzice. Studiował medycynę. Był podporucznikiem rez. w P. W. (okupacji) pracował jako asystent lekarski w Gdyni-Chylonii. Był przywódcą samodzielnej grupy wywiadowczej AK na trasie Tczew-Gdańsk-Gdynia, nieźle rozbudowaną, utrzymując kontakty ze "Straganem", a później z "Lombardem". Jego współpracownikami w 1942 r. byli m.in. Alfons Fojut i Hubert Manski. Organizacyjnie ci wywiadowcy podlegali Komendzie Okręgu AK w Bydgoszczy. Belau kontaktował się z jednym z pastorów szwedzkich. Dokonał tam przerzutu Anglika i Holendra. Drogą morską zapewne poprzez szwedzką, dalekosiężną linię przerzutową dostarczył do Sz. e. ni niektóre plany broni "V". Interesował się m. in. zakładami lotniczymi w Babim Dole. Zorganizował również szereg sabotaży w porcie gdynskim. Jesienią 1943 grupa Belaua wykonała wyrok śmierci Komendy AK na Obersturmführerze SS, Rasch, w Lęborku. W sierpniu 1944 r. Jan Belau został aresztowany i wtrącony do więzienia gestapo w Gdańsku. w czasie przesłuchania nikogo z współtowarzyszy nie ujawnił. Został stracony w publicznej, masowej egzekucji w Cocyplu w powiecie starogardzkim 23 IX 1944 r. W zbiorowej mogile w pobliżu Cocypla spoczywają jego prochy.

28 X 1992 r.

/-/ Józef Milewski

Bibliografia

1. L. Lubecki. Harczerze wybrzeża w walce z okupantem w latach 1939-1945. Gdańskie Zeszyty Humanistyczne. Gdańsk 1962, r. 4
2. J. Milewski. Harczerze starogardzcy 1939-1945. Starogard Gd. 1967
3. Zeszyty Muzeum Stutthof. Wrocław 1984. nr 5 s. ...

Brak zdjęcia

1/2. Dokumenty - Belau Jan

1. Leg. Krzyża Armii Krajowej i Medalu Wojska (4x) nr 30218 z pismem przewodnim Koła Byłych Żołnierzy Armii Krajowej, Londyn, 17.05.1983, kserokop. oryg. k. 1 s. 1
2. Pismo Museum Skuttrof w Sztutowie do A. Jakubowski z 26.02.1991 - dot. brzoje Bendiko, Franciszka, mpis oryg. k. 1 s. 2

KOŁO BYŁYCH ŻOŁNIERZY ARMII KRAJOWEJ
POLISH HOME ARMY EX-SERVICEMEN ASSOCIATION

240, KING STREET, LONDON, W6 0RF

1/2/1

L. dz. 17.5.83
Our ref.

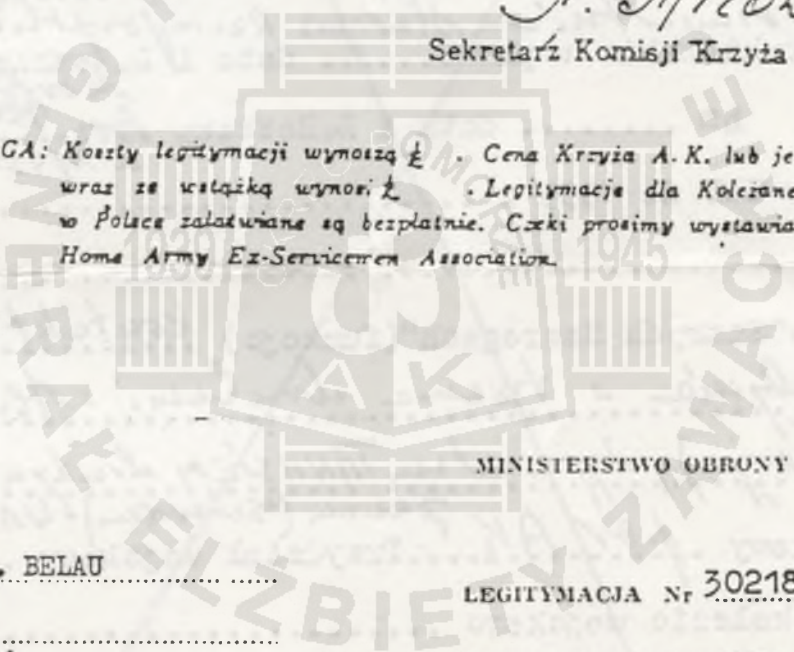
Szanowny Kolego / Koleżanko,

Uprzejmie powiadamy, że Komisja Krzyża A.K. przyznała Koledze / Koleżance Krzyż Armii Krajowej, którego legitymację przesyłamy, Nr. 27199; M.W. 30218
Łączymy serdeczne pozdrowienia

J. Mirowska

Sekretarz Komisji Krzyża A.K.

UWAGA: Koszty legitymacji wynoszą £ 1. Cena Krzyża A.K. lub jego miniaturki wraz ze wstążką wynosi £ . Legitymacje dla Koleżanek i Kolegów w Polsce zatwierdzone są bezpłatnie. Czeki prosimy wystawiać na: „Polish Home Army Ex-Servicemen Association”

MINISTERSTWO OBRONY NARODOWEJ

Nazwisko S.P. BELAU
Imię Jan.
Pseudonim "MSCIWOJ"
Przydział Oddz. Dzw. - wywiad. "01" A.K.
Okr. Pomorze.

LEGITYMACJA Nr 30218
Stopień imię, nazwisko por.....

BELAU JAN ps. "MSCIWOJ"

Odnaczony został
KRZYŻEM ARMII KRAJOWEJ

Oddział AK.....
Odnaczony został po raz 1,2,3 i 4

ustanowionym dnia 1 sierpnia 1966 roku przez dowódcę A.K. gen. Tadeusza Bora-Komorowskiego dla upamiętnienia wysiłku Żołnierza Polski Podziemnej w latach 1939 - 1945

Przewodniczący
Podpis: Komisji Krzyża
M. Szadziński "Elwy"

Londyn, dnia 5/4/83

Medalem Wojska
Podstawa Zarządzenie Szefa Sztabu
Głównego
z dnia 1 lipca 1948

Londyn dnia 15 sierpień 1983

M. Dąbca
M. Dąbca

1/6/2

Sztutowo 1991.02.26

MUZEUM
STUTTHOF
W SZTUTOWIE

Odznaczone Krzyżem
Komandorskim Orderu
Odrodzenia Polski

82-110 Sztutowo
woj. elbląskie
tel. 353

Pani

Anna ZAKRZEWSKA
ul. Kościuszki 11 d m.2
87 100 T O R U Ń

L.dz. 1218 /IE/91

Oddział Muzeum Stutthof
81-703 Sopot
ul. Kościuszki 63
tel. 51-80-47

Państwowe Muzeum Stutthof w Sztutowie uprzejmie informuje, że na podstawie badań dokumentalnych ustalono: BELAU Jan ur. 18.8.1912r. w Sztumie, w okresie okupacji hitlerowskiej członek AK, oficer wywiadu Inspektoratu Wybrzeże AK. Aresztowany przez Gestapo w dniu 21.8.1944r, rozstrzelany w zbiorowej egzekucji działaczy ruchu oporu 23.9.1944r. w m. Ocypel

Niestety, nie możemy wykonać fotokopii dokumentu, ponieważ w częściowo zachowanej dokumentacji b. obozu brak dokumentów dotyczących J.Belaua.

Ponadto informujemy, że w materiałach dokumentalnych tutejszego Archiwum są następujące dane o n/w więźniu KL Stutthof:

BENDIK Franciszek, dostarczony został do KL Stutthof w połowie października 1944r. W obozie oznaczony numerem 98 917. Pod datą 5.12.1944r. figuruje na wykazie wypisywanych ze szpitala. Innych danych brak.

Podstawa informacji: 1 V-12 Wykazy wypisywanych ze szpitala.

/ka/

*Wykazy z 1944 r. z wybrzeża
Archiwum Bendik*

DYREKTOR
[Signature]

mgr Janina Grabowska-Chałka

ks. Jerzy, w altach F. Bandige

MS

Województwo Pomorskie
Urząd Wojewódzki
ul. Kościuszki 12
80-001 Toruń

Województwo Pomorskie
Urząd Wojewódzki
ul. Kościuszki 12
80-001 Toruń

FUNDACJA
GENERALNA
ELŻBIETY ZAWACKIEJ
OKRĘG POMORZE
1939 1945
AK

Województwo Pomorskie
Urząd Wojewódzki
ul. Kościuszki 12
80-001 Toruń

Województwo Pomorskie
Urząd Wojewódzki
ul. Kościuszki 12
80-001 Toruń

Województwo Pomorskie
Urząd Wojewódzki
ul. Kościuszki 12
80-001 Toruń

Województwo Pomorskie
Urząd Wojewódzki
ul. Kościuszki 12
80-001 Toruń

Województwo Pomorskie
Urząd Wojewódzki
ul. Kościuszki 12
80-001 Toruń

I/3. Inne materiały dokumentacyjne.

1. Kwestionariusz do listy strat herceży w czasie II wojny światowej sporządzony przez L. Janusza, kronop. relp. oryg. k. 1 s. 13

II. Materiały uzupełniające relacje:
/ Beza Jan.

1. List L. Janasia do red. "Dziennika Baltyckiego" z 14.09.1992, relj. oryg. k. 2 s. 1-3
2. art. L. Janasia, Pamięć o rozstrzelanych, Dziennik Baltycki, 23.09.1992, oryg. k. 1 s. 4
3. A. Zakrewska, biogram Janie Beza, [w:] Stow. biograficzny konspiracji pomorskiej 1939-1945, Wyd. FABAC, cz. 1, s. 28, kserop. k. 2 s. 5-6
4. Listo Lyp. Janasia z 14.06.1993 do Komitetu Upamiętniania Miejsc Walki i Straceni na Wybrzeżu, kserop. oryg. k. 1 s. 7

Zygmunt TANAS' lekarz med.
81-311 Gdynia Witomiu'ska 8/30
tel. 21-92-89

Gdynia, 14 IX 1944

Gdynia

Redakcja Kwartala Smiechu i smutku
Dziennika Bałtyckiego
w Gdyni

Kamraczy Polnie Redaktorze!

Apelujemy proszą o zmniejszenie pensji:

miasta 50 rocznica przekształcenia Związku Walki Zbrojnej
w Armię Krajową. 23 września 1944r. zginęli
w strzelaniu w Ocyplu koło Starejgardy Gdęńskiego

Por. Jan BELAU ps. "Księż" i
karcerat Hubert MAŃSKI z "Gdyni - Gylonii"
Cebula z Bydgoszczy i 9 innych żołnierzy
Polski Podziemny Wydział

Por. Jan BELAU był szefem oddziału Gdynia -
Gdęnsk - Tczew wywiadu ZWZ-AK Okręgu Pomorskiego,
podległ kpt. Franciszkowi BENDIGOWI ps. "Ksawery"
z Bydgoszczy

Ojciec jego zginął w strzelaniu w 1939r. w Tczewie.

Jan Belau studiował przed wojną medycynę na
Uniwersytecie im. Stefana Batoryego w Wilnie.
Chcąc mieć jego pamięć zapisał swoje majątko poprzez
Okręgową Izbę Lekarską w Gdęnsku w formie pieniędzy
na pomoc dla Wydziału Lekarskiego Polskiego
Uniwersytetu w Wilnie.

Podchodząc z Kowień Por. Jan Belau został
posunięty do mianowania Karceratem Rzeczypospolitej

i odznaczony Krzyżem AK oraz czterokrotnie¹ 2
Medalem Wojska - Polska w imię Obrońcy.

O Hubercie MAŃSKIM bohaterkim żołnierzu AK
Gdyż pamięta dotąd tylko

Mjr Leon LUBECKI w swej pracy Harcerska Wybrzeża
w walce z okupantem w latach 1939-1945

wyd. Zaktualizowana Karta WSP w Gdyni w 1963 r.

oraz Dowództwo Marynarki Wojennej w promocyjnych
Apelach Poleptych.

Lipmunt Tenes'

(wzrost Stowarzyszenia Żołnierzy AK nr 251 Okręgu
Gdańskiego, obecnie Śródm. 2 AK-Koto THH.
w Gdyni)

P.S. kochany panie Redaktorze
Ten tekst jest przedopublikacją
za dzięki Januszowi
o zamianowaniu drugiego
brótnego, wpledacie w
przemię.

Dziennik Bałtycki 1/4
z 23.4.1921

Por Jan Belau
wielki podpusko
32 lata

Śmiało i szczerze

PLAGA GĄSIENIC NISZCZY LAS

Niecały kilometr w głąb lasu od osiedla (pełna autobusowa) w Puszcach Cisowskich zauważyliśmy, że kraj obraz lasu uiegił zmianie. Drzewa były nie tylko wyschnięte ale także bez liści, a co najdziwniejsze, że dookoła było jasno, prawie białe. Na początku sądziłiśmy, że to susza, brak deszczy spowodowały takie zmiany.

Jak się okazało byliśmy w błędzie. To nie susza przy czyniła się do spustoszenia wszelkiej zieleni, lecz plaga gąsienic, dosłownie setki, tysiące, które były wszędzie, gdzie nie spojrzeć. Spokani po drodze ludzie poinformowali nas, że nadleśnictwo wie o tym, a w dodatku zaczęło się to już około trzech tygodni temu.

Nurtuje mnie pytanie. Dlaczego nie zrobiono jeszcze nic do tej pory, aby zlikwidować tę plagę, która na pewno stanowi wielkie zagrożenie dla lasu. Bardzo proszę o interwencję w tej sprawie w nadleśnictwie, które obejmuje rejon lasów osiedla Puszczy Cisowskiej. Nie możemy pozwolić, aby ta przerażająca plaga zniszczyła całą roślinność.

(1443) Zaniepokojona mieszkanka osiedla

JESZCZE O SPRZĄTANIU PLAŻ

Panie Redaktorze.

Chciałbym napisać coś na temat „Plażowego biznesu”, gdyż jak sądzę nie posiada Pan dokładnych informacji. Tak się składa, że pracowałem w firmie „Nork” od 17 do 29 sierpnia przy sprzątnięciu plaży jako jeden z dobiegających studentów. Przede wszystkim pracując zgodnie z umową „4 godzinny dziennie”. Do tego jak się okazało w praktyce, aby sprzątnąć dany odcinek wystarczyłyby 2 godziny, pozostałe dwie wykorzystywaliśmy na sprzątnięcie wydm, gdyż „bezpieńskie” przedstawiały obraz wypłiska śmieci. Nie wiem nie na temat odcinka od Stojów do ujścia Wisły, ale na naszym odcinku od Brzeźna do Sopotu pracowało 12 osób przy zbieraniu i 3 osoby przy wywożeniu śmieci – razem 15 osób, czyżby reszta (aż 35) pracowała na owym drugim odcinku? Być może bezrobotni rezygnowali z powodu gorąca i uciążliwości, ale przypuszczam, iż raczej z powodu stawki 4 x 8400 = 33 tys. 600 zł, tyle bowiem wynosi nasza dniówka. Są jeszcze inne niepokojące fakty np.: znajomość kierownictwa dnia wizytacji prezydenta m. Gdańska na plaży z tygodniowym wyprzedzeniem. Tak więc cała ta impreza w moim odczuciu jest mocno podejrzana. Czyżby wleki plażowy interes?

Arkadiusz Kowalina

PS. Pieniądze zarobione są wypłacane 20 dnia następnego miesiąca.

PAMIĘĆ O ROZSTRZELANYCH

Minęła 50. rocznica przekształcenia Związku Walki Zbrojnej w Armię Krajową. 23 września 1944 r. zginęli rozstrzelani przez Niemców w Ocyplu koło Starogardu por. Jan Belau ps. „Mściwój” oraz harcerz Hubert Mański z Gdyni-Chyloni, Cebula z Bydgoszczy i 9 innych żołnierzy Polskiej Podziemnej Wybrzeża. Por. Jan Belau był szefem odcinka Gdynia – Gdańsk – Tczew Wywiadu ZWZ-AK Okręgu Pomorskiego, podlegał kpt. Franciszkowi Bendigowi ps. „Ksawery” w Bydgoszczy.

Chcąc uczcić Jego pamięć zapoczątkowano, poprzez Okręgową Izbę Lekarską w Gdańsku, zbiórkę pieniędzy na fundusz stypendialny dla polskich lekarzy z Wiąną związanych z Wydziałem Lekarskim tamtejszego Uniwersytetu Polskiego.

(1464)

Zygmunt Tonaś
(członek Stowarzyszenia Żołnierzy AK
nr 251 Okręgu Gdańskiego)

Por Jan Belau był porządkującym Kowalinstwa TMM w 1943r. Muberta Repliuska, p. p. 2107 Jela
Jana Szarobka zoltużna ps. Władysław zis, p. p. 2107 Jela
w Kormanie na systemie mied od Niu nie poryto.

11/15

Belau Jan ps. "Mściwój", "Mewa", "Morski" (1912-1944), oficer wywiadu Insp. AK Wybrzeże.

Ur. 18 VII 1912 r. w Sztumie, syn Franciszka, polskiego działacza na Powiślu, członka Warmińskiego i Mazurskiego Komitetu Plebiscytowego w 1920 r., rozstrzelanego przez Niemców w 1939 r. w Tczewie. Od 1920 r. mieszkał z rodzicami w Tczewie. W 1932 r. ukończył tam gimnazjum humanistyczne, będąc jednocześnie członkiem drużyny harcerskiej. Był studentem medycyny na Uniwersytecie im. S. Batorego w Wilnie.

Brał udział w kampanii wrześniowej w stopniu por. rez. Zwolniony warunkowo z niewoli zamieszkał w Gdyni-Chyloni, pracując legalnie najpierw u ogrodnika F. Dokowicza, później jako asystent lekarza. Działalność konspiracyjną rozpoczął w THH (Tajnym Hufcu Harcerzy); od 1941 r. w ZWZ. Kierował zespołem sabotażu i dywersji, organizując akcje w portach gdyńskim i gdańskim, a także organizując wykradanie broni, przemycaniej następnie do punktów kontaktowych w lesie. Pod jego dowództwem został wykonany 1 X 1943 r. wyrok na Obersturmführerze SS Ottonie Raschu. Był też kierownikiem odcinka Tczew-Gdańsk-Gdynia w siatce wywiadu KO Pomorze. Jego najbliższymi współpracownikami w działalności wywiadowczej byli Alfons Fojut ps. "F-836" i →Hubert Mański ps. "F-835". Prowadził z nimi wywiad w porcie gdańskim i w Gdyni oraz w zakładach lotniczych Erprobungswerke w Babim Dole k. Gdyni (gdzie byli zatrudnieni). Dzięki nim uzyskiwał plany i zdjęcia torpedy "B-4" ("Bruno"), a także szkice rozlokowania zakładów. Zdobywał też informacje o ruchu okrętów wojennych w porcie oraz o wojskowych transportach kolejowych. Podlegał Franciszkowi Bendigowi ps. "Ksawery", późniejszemu szefowi wywiadu KO, któremu przekazywał meldunki przez łączniczkę Irenę Jagielską ps. "Ewa". Od września 1943 r. do czasu aresztowania Bendiga (na przełomie lipca i sierpnia 1944 r.) dostarczał mu materiały wywiadowcze, otrzymane od funkcyjnych THH - od hufcowego Huberta Reglińskiego ps. "Złoty Jeleń", przybocznego Gerarda Jana Walkusza ps. "Chytry Lis" i druž. Zygmunta Tanasia ps. "Przebiegły Ryś". Prawdopodobnie od połowy 1942 r. współpracował z siecią wywiadu KG AK "Lombard", współorganizując m. in. z Aleksym Jędryczką ps. "Pomorski" łączność i punkty wywiadu wzdłuż wybrzeża niemieckiego. Dla zdobycia szybszej drogi przekazywania materiałów wywiadowczych do sztabu Naczelnego Wodza w Anglii przez Szwecję, nawiązał kontakt ze szwedzkim pastorem o ps. "Waza", pełniącym prawdopodobnie misję opiekuna obywateli szwedzkich na Wybrzeżu.

Od połowy 1943 r. przejął od szefa łączności KO Henryka Gruetzmachera ps. "Michał" kierownictwo siatki "Wiking" zajmującej się przerzutem do Szwecji "spalonych" Polaków i jeńców angielskich zbiegłych z niemieckich obozów. Najbliższymi jego współpracownikami w tej działalności byli konspiratorzy o ps. "Rybitwa" i "Francuz", a także polscy robotnicy portowi w Gdyni, Gdańsku i Szczecinie oraz załogi statków szwedzkich kursujących regularnie między Gdynią i Szczecinem a Szwecją. Siatka ta działała bez wypy i bardzo sprawnie, czego przykładem jest przerzucenie oficera RAF Wareinga w ciągu pięciu dni od jego ucieczki z obozu. Pod koniec 1943 r. Belau nawiązał współpracę wywiadowczą z TOW GP poprzez jej członka Brunona Dudzińskiego ps. "Kaktus", bezpośrednio podległego Aleksandrowi Arendtowi, późniejszemu kmdtowi naczelnemu "Gryfa". Prawdopodobnie dzięki tej współpracy został sporządzony plan sytuacyjny gdyńskiej stoczni Deutsche Werke Kiel-Werk Gotenhafen i zdobyta tajemnica łodzi podwodnej tzw. Walter i Schnorkel, które to materiały, przekazane do Anglii, oddały wielkie usługi aliantom (co podkreślone zostało w parlamencie angielskim).

28

Słowa biograficzny konspiracji
pomorskiej 1939-1945, Wyd. GADPAK,
Toruń 1994, 2.1

11/6

Belau został aresztowany 21. VIII. 1944 r. razem z innymi członkami jego grupy (m. in. łączniczką Felicią Jettke ps. "Dora") na skutek infiltracji agentów gestapo: Przybylskiego ps. "Waltisch", Świętochowskiego ps. "V-2" i Dobrowolskiego. Więziony był najpierw w Gdańsku, następnie osadzony w obozie konc. Stutthof. Przetrwiał wyjątkowo ciężkie tortury dochowując wierności tajemnicy konspiracyjnej. Dnia 31 IX 1944 r. został rozstrzelany w Ocyplu pow. Starogard podczas zbiorowej egzekucji razem z Hubertem Mańskim i dziesięcioma innymi Polakami.

AP AK T.: Belau J., Bendig F., Jagielska I., Szudy-Borowska E., Tanaś Z., Chrzanowski, *Konspiracja...*; Ciechanowski, *Ruch oporu...*; Komorowski, *Leksykon...*; Oracki, *Słownik...*; *Walka podziemna...*;

Anna Zakrzewska

Lekarz med. Zygmunt TANAS,
kombatant THH i AK Gdyni,
czł. Tow. Przyjaciół Pomorza,
Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego,
NSZZ Solidarność,
czł. Św. Zw. Ż. AK Nr 251 Okr. Gdańskiego,
Stowarzyszenia Sz. Szeregów Nr 162,
Zrzeszenia WiN Nr C-307 w Gdańsku.
Zam. 81-311 Gdynia, ul. Witomińska 8/30
tel. 21-92-89

Lechko Tanas #7
mięp Gdynia
Gdynia, dn. 14.06.1993 r.

Kopia

Komitet Upamiętniania Miejsc Walki i Straceń na Wybrzeżu

do rak Pana Wojewody Gdańskiego Prof. dr Józefa Borzyszkowskiego.

Jako b. uczestnik walk Polski Podziemnej lat okupacji na Wybrzeżu Gdańskim po 50 latach praktyk Polski komunistycznej zwracam się niniejszym o uczczenie 3 Zasłużonych dla Polskości Postaci walki Wybrzeża Gdańskiego:

1. Kapitana ŻW Antoniego SPRUNGA, członka Sarmacji z Gdyni, rozstrzelanego w Stutthofie za osiągnięcia Wywiadu, przekazującego dane do Szwecji do Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie.

2. Posta Jana KWIATKOWSKIEGO z Gdyni, polskiego przedstawiciela do Reichstagu za Wilhelma I i posta do Sejmu za Niepodległej, później więźnia Berezki Kartuskiej. Zasłużonego w prasie polskiej w Wolnym Mieście Gdańsku. W czasie okupacji członek Orła Białego, aresztowanego 26.XI.1942 r., męczonogo w gestapo i zmarłego z wycieńczenia w obozie kc Stutthof w 1943 r. Pracowałem z Nim od 1941 r. w firmie spedycyjnej Johannes Ick w Gdyni, siedzieliśmy często przy jednym biurku, był ogromnie wartościowym Patriotą i Człowiekiem.

3. Por. Jana BELAUA ps. "Mściwoj", Szefa Wywiadu ZWZ-AK Wybrzeże (odcinka Tczew-Gdańsk-Gdynia), rozstrzelanego 23 września 1944 r. w Ocyplu koło Starogardu Gdańskiego wraz z harcerzem Hubertem MAŃSKIM ps. F-835 z Gdyni-Chylonii, Cebulą z Bydgoszczy, Witoldem Wojciechowskim z Gdyni, pochodzącym z Bydgoszczy, przybyłym z Łotwy, Chyłą i Kowalskim z Gdyni oraz 6 innymi Żołnierzami Polski Podziemnej Wybrzeża. Może byłoby możliwe przeprowadzenie ekshumacji W.W. i pochowanie na Cmentarzu Zasłużonych Obrońców Gdyni w Redłowie. Ubiegałem się kiedyś o nazwanie Ośrodka Zdrowia w Gdyni-Chylonii Jego imieniem jako, że przed 1939 r. studiował medycynę na Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie. Por. Jan BELAU, ps. "Mściwoj" był z rozkazu Kpt. Franciszka BENDIGA ps. "Ksawery" przełożonym wojskowym Komendanta Tajnego Hufca Harcerzy Phm. Huberta Reglińskiego do grudnia 1943 r., a Jana Gerarda Walkusza i Zygmunta Tanasia do lata 1944 r.

Zygmunt Tanas
ps. "Przebiegły Ryś"

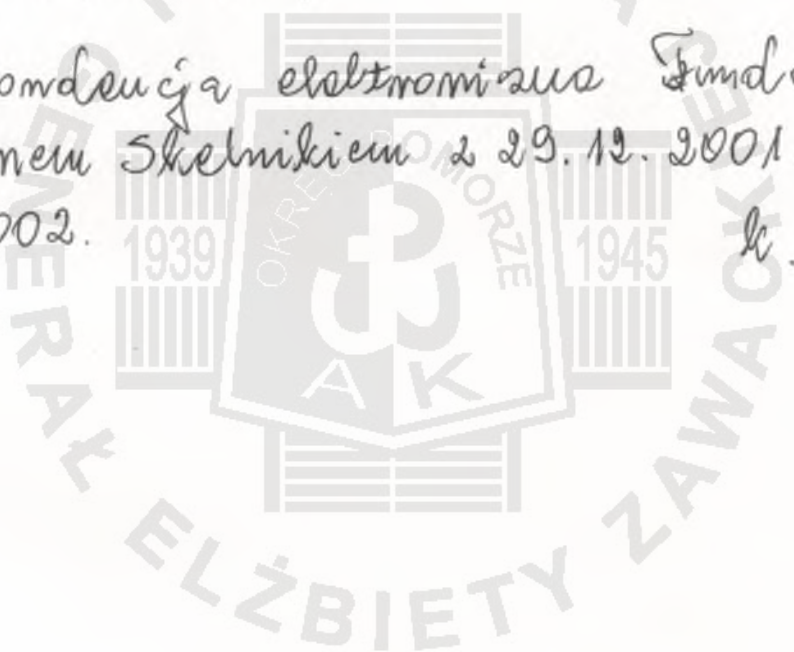
T: 21: 42/651 Pom.
25

IV/1.

IV

KORRESPONDENCJA BIEŻĄCA - Belau Jan

1. LIST KUZYNKI JANA BELAUA HALINY JASTRZĘBSKIEJ
DO H. MARCINKOWSKIEJ , LĘBORK 23.01.1996 R. , RKPS , s.2. k. 1
2. LIST H. MARCINKOWSKIEJ DO HALINY JASTRZĘBSKIEJ , TORUŃ
15.02.1996 R. , MSZP. , s.2.3 k. 1
3. LIST J. JAKUBOWSKIEJ DO HALINY JASTRZĘBSKIEJ , TORUŃ
11.04.1996 R. , MSZP. , s.4. k. 1
4. Korespondencja elektroniczna Fundacji
z Julianem Skelnikiem z 29.12.2001 i
3.03.2002. k. 2 s. 5-6

Lsgorsk 23. 01. 1996
Wpłynęło dnia 25. 1. 96
Ldz. 83/19/96

Шановна Паўі

Згодзі з усталеванні тэлефонічым
прэсінтам фотографіе мого кузына Яўкія Белана
з Францішка і Агніскалі.
Ястем блізка кузыну і проты ліні, паветра
кани опаме былі брацімі.
Знам тэі кроцікі фрагмент з яго зычя, гэст
то okres прыязду Яўкія з студію Гло елні
- і яго арыстотамі і Гдыні - Чытани.
Язілі бэдо, інтэрв'ю Паўі, сэреготы
з м/муніціонэго okresу прасэ, сіэ з муні,
контатонаі тэлефонічмі луб лістонаі.
Зірачам сіэ до Паўі з проты, язілі цот-
-ні выдаме колднілі годкі бэдне опісане
зычя мого кузына Яўкія Белана, бэрко
просэ, былі муніа можівоісэ залупніміа
од паўістра яго лістонаі - ола муніе
предстанаі то огронна, кастонаі можівоісэ,
зэ мугісду на мой подезітуніді
у okresі янічміо - зіманы муніліам
и мунілі цобелі, лісэ подаме адрес годкі
обечмі прэбытам

Наіна Ястрэбскіа з д. Белан
ул. 9-го мая, 10
84-300 Лсборскі

телефон
Кін 0-59

622 674 луб 622 557

з повараніамі Н. Ястрэбскіа
verte

10/11/9

P.S

Po myśleniach edycji karekto byu
prosiã aby mi je odenãno

Handwritten text at the bottom of the page, including a date '10/11/9' and some illegible words.

Toruni 15.02.36 ^{IV/1/3}

Ldz 171/A/36

Szan. Pani

Halina Jastrzębska

ul. 9-go Maja 10

84-300 LĘBORK

Szanowna Pani!

Bardzo serdecznie dziękujemy za wzbogacenia naszych zbiorów ikonograficznych bardzo cennym dla nas zdjęciem Jana Belaua. Zgodnie z Pani życzeniem zwracamy oryginał zdjęcia po zrobieniu dla Archiwum odbitek.

W załączeniu ¹⁹³⁹ ^{OKRĘG POMORSKI} ¹⁹⁴⁵ przesyłamy Słownik Biograficzny Konspiracji Pomorskiej cz. 1., w którym jest zamieszczony biogram J. Belaua. Jednocześnie prosimy, jeżeli ma Pani jakieś informacje, które uzupełniłyby biogram lub dokumenty związane z osobą J. Belaua, o przesłanie ich do Archiwum Fundacji.

Łączymy wyrazy szacunku

Dokumentalistka

mgr Hanna Marcinkowska

FUNDACJA
Archiwum Pomorskiej Armii Krajowej
ul. W. Dąbrowski 2 tel. 271-86
87-100 TORUŃ

W/1/4

Toruń, 11.04.1996 r.

L.dz. 579/A/96

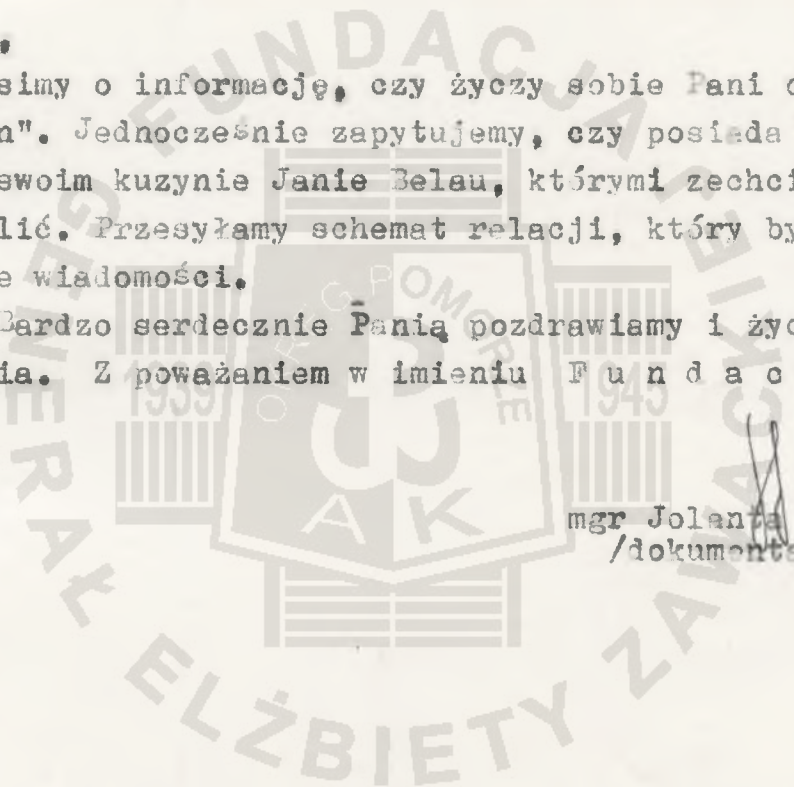
do siostry
J. Belau - KŁO

Sz. Pani
Halina Jastrzębska
ul. 9 Maja 10
84-300 LĘBORK

Szanowna Pani,
uprzejmie prosimy o informację, czy życzy sobie Pani otrzymywać nasz "Biuletyn". Jednocześnie zapytujemy, czy posiada Pani jakieś informacje o swoim kuzynie Janie Belau, którymi zechciałaby się Pani z nami podzielić. Przesyłamy schemat relacji, który być może ułatwi skompletowanie wiadomości.

Bardzo serdecznie Panią pozdrawiamy i życzymy dużo dobrego zdrowia. Z poważaniem w imieniu Fundacji

mgr Jolanta Jakubowska
/dokumentalistka/

11/15

FAPAK

Od: Julian Skelnik <lodbrog@go2.pl>
Do: FAPAK <k.min@wp.pl>
Wysłano: 29 grudnia 2001 11:15
Temat: Odp:

Szanowny Panie,

O ile mi wiadomo, ma Pan zupełną rację co do szkoły wojskowej w strukturach AK. Nie dotyczy to oczywiście szkoleń czy ćwiczeń wojskowych, sanitarnych itp. Tu odsyłam do naszej literatury (zob. Wydawnictwa Fundacji).

Oczywiście chętnie nawiążemy z Panem współpracę. Chętnie też dowiemy się czym Pan dysponuje, jeżeli chodzi o materiały nt. konspiracji pomorskiej lub wojennej służby kobiet.

Kuzynem mojej babci był por. Jan Belau. Szef komórki wywiadu AK w Gdyni. Przez całą wojnę utrzymywał z moją babcią, która także była zaangażowana w prace konspiracyjne ścisły prawie codzienny kontakt. Dzisiaj w posiadaniu babci pozostało kilkadziesiąt jego zdjęć z okresu wojny. Oprócz tego posiadam dokumenty związane z AK, ale niestety nie z okręgiem pomorskim, oraz cztery legitymacje do odznaczeń wystawione w Londynie a wyraźnie związane z AK.

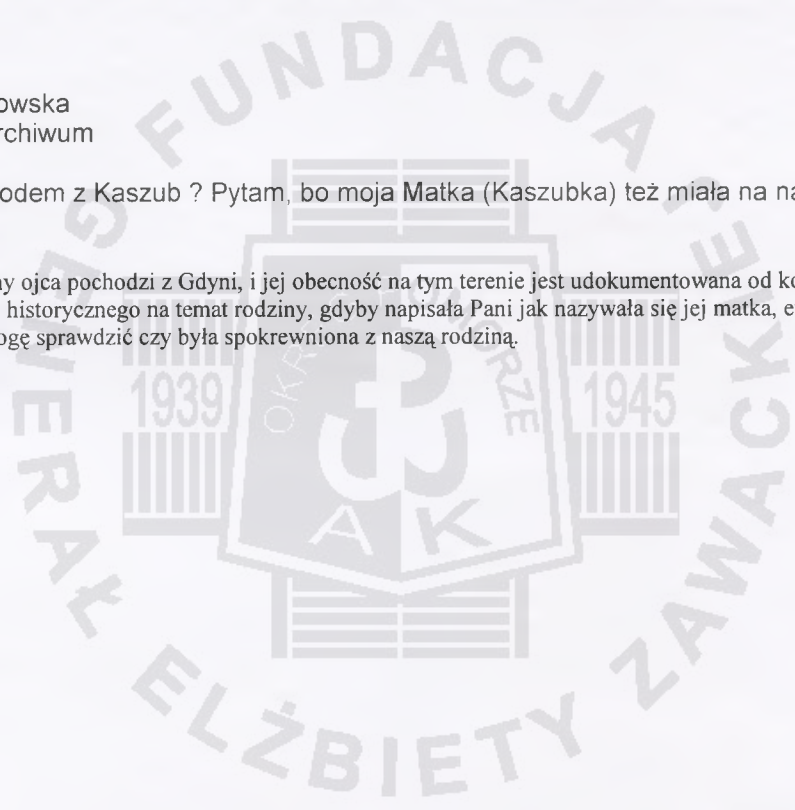
Z poważaniem
Katarzyna Miczykowska
p.o. Kierownika Archiwum

Ps. Czy jest Pan rodem z Kaszub ? Pytam, bo moja Matka (Kaszubka) też miała na nazwisko Skelnik.

Moja rodzina od strony ojca pochodzi z Gdyni, i jej obecność na tym terenie jest udokumentowana od końca 18 w. Mamy dużo materiału historycznego na temat rodziny, gdyby napisała Pani jak nazywała się jej matka, ewentualnie jeszcze jej rodzice, mogę sprawdzić czy była spokrewniona z naszą rodziną.

Z pozdrowieniami:

Julian Skelnik

w/m/g

FAPAK

Od: FAPAK <k.min@wp.pl>
Do: Julian Skelnik <lodbrog@go2.pl>
Wysłano: 3 stycznia 2002 09:46
Temat: Odp:

Szanowny Panie,

Bardzo dziękuję za odpowiedź.

W zbiorach naszego Archiwum mamy teczkę personalną kuzyna Pana Babci, Jana Belau. Fundacja nasza opublikowała też biogram Pana dziadka (*Słownik Biograficzny Konspiracji Pomorskiej 1939-1945*, cz. 1, pod red. H. Maciejewskiej-Marcinkowskiej i E. Zawackiej, Toruń 1994, s. 28-29). Materiały do tej teckki przekazała nam p. Halina Jestrzębska (no, ale zapewne Pan o tym wie). Jeżeli jednak Pana Babcia jest w posiadaniu jeszcze jakichkolwiek dokumentów czy fotografii dotyczących niekoniecznie Pomorza a kobiet, które były związane z konspiracją byłibysmy wdzieczni za ich przekazanie.

Co do ewentualnego pokrewieństwa naszych rodzin podaję dane : Moja Matka Bronisława Minczykowska, z d. Skelnik pochodziła z Jeleńskiej Huty k. Szemuda, gdzie mieszkała wraz z rodzicami Franciszkiem i Angeliką z d. von Szmude. Rodzice dziadka Franciszka Skelnik - ojciec: Aleksander Skelnik i matka: Anna. Mieli troje dzieci: Józefa (1913 ?-1997), Teresę (1919-1998) i **Franciszka** (1922-1989). Od mojej babci Angeliki wiem, że jej teść Aleksander miał kilku braci (5?) i kilka siostr (3?). Babcia jednak nie umiała podać żadnych bliższych informacji, bowiem sama jest już w podeszłym wieku, a poza tym tescia nie znała, a tesciowa zmarła w rok po jej ślubie z dziadkiem.

Z poważaniem

Katarzyna Minczykowska

----- Original Message -----

From: Julian Skelnik
To: FAPAK
Sent: Saturday, December 29, 2001 11:15 AM
Subject: Odp:

Szanowny Panie,

O ile mi wiadomo, ma Pan zupełną rację co do szkoły wojskowej w strukturach AK. Nie dotyczy to oczywiście szkoleń czy ćwiczeń wojskowych, sanitarnych itp. Tu odsyłam do naszej literatury (zob. Wydawnictwa Fundacji).

Oczywiście chętnie nawiążemy z Panem współpracę. Chętnie też dowiemy się czym Pan dysponuje, jeżeli chodzi o materiały nt. konspiracji pomorskiej lub wojennej służby kobiet.

Kuzynem mojej babci był por. Jan Belau. Szef komórki wywiadu AK w Gdyni. Przez całą wojnę utrzymywał z moją babcią, która także była zaangażowana w prace konspiracyjne ścisły prawie codzienny kontakt. Dzisiaj w posiadaniu babci pozostało kilkadziesiąt jego zdjęć z okresu wojny. Oprócz tego posiadam dokumenty związane z AK, ale niestety nie z okręgiem pomorskim, oraz cztery legitymacje do odznaczeń wystawione w Londynie a wyraźnie związane z AK.

Z poważaniem

Katarzyna Minczykowska
 p.o. Kierownika Archiwum

Ps. Czy jest Pan rodem z Kaszub ? Pytam, bo moja Matka (Kaszubka) też miała na nazwisko Skelnik.

Moja rodzina od strony ojca pochodzi z Gdyni, i jej obecność na tym terenie jest udokumentowana od końca 18 w. Mamy dużo materiału historycznego na temat rodziny, gdyby napisała Pani jak nazywała się jej matka, ewentualnie jeszcze jej rodzice, mogę sprawdzić czy była spokrewniona z naszą rodziną.

Z pozdrowieniami:

Julian Skelnik

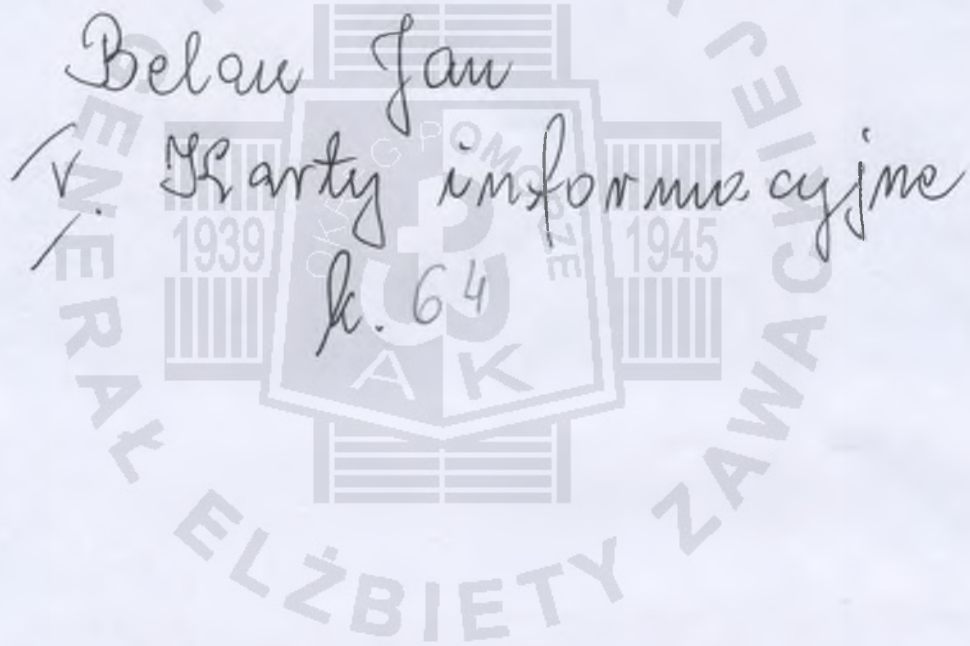

T: M-266/875 Pom.

30

Belau Jan

Party informacyjnej
k. 64

m.

Gdynia
AK-KO

+ Belard Jan ps Mściwoj

agent przez Gestapo w Gdyni 1944 r. na skutek
infiltracji agenta Przemyskiego

Świątkowskiego
Dobrowolskiego

nasztuczony w Ocyfku k. Starogardu

razem z H. Mankim i Cebulą z Bydgoszy

podmiastem hawuz RP

obrotowca Belard i ZHP: kontakt wypracowy

PK z THH - Gdynia z H. Replimskim, Z. Tamasem i J.
Nalkinsem

D-ca odcinka Wywiadu PK Teres - Gdynia - Gdynia

podległy "Kraszewski"

nr 2 Teres, VIII 82 (208 koperta Tamas)

Gdyńskie
TK
27

† Belan Jan ps Mściszej
student km. St. Batorujs

Z Tawai postuluje miedlanie jego imienia
jednym z ulic Gdyń
Śred. odcinku Wywiadu
profesorów wojark T H H w 1943

warsztach X 1944 w Ocyplu
razem z Mariskim Hubertem z Gdyń
Cebule z Bydly
i 8 innymi zażmianami TK

ojciec Belan'a działacz plebisycytag
warsztach 1939 w Torwii

m
Belast

"kewa"

Gdynia

3

1947-507
XI 82

11. To samo dotyczy Kirchy i Wazy. Jedno z nich to zdaje mi się szwedzkiego a drugie kryptonim. Belau był w stałym kontakcie misji szwedzkiej w Gdyni sprawdzić kto wówczas sprawował szwedzkich na Wybrzeżu, można by się dużo dowiedzieć. O tym w książkach angielskich.

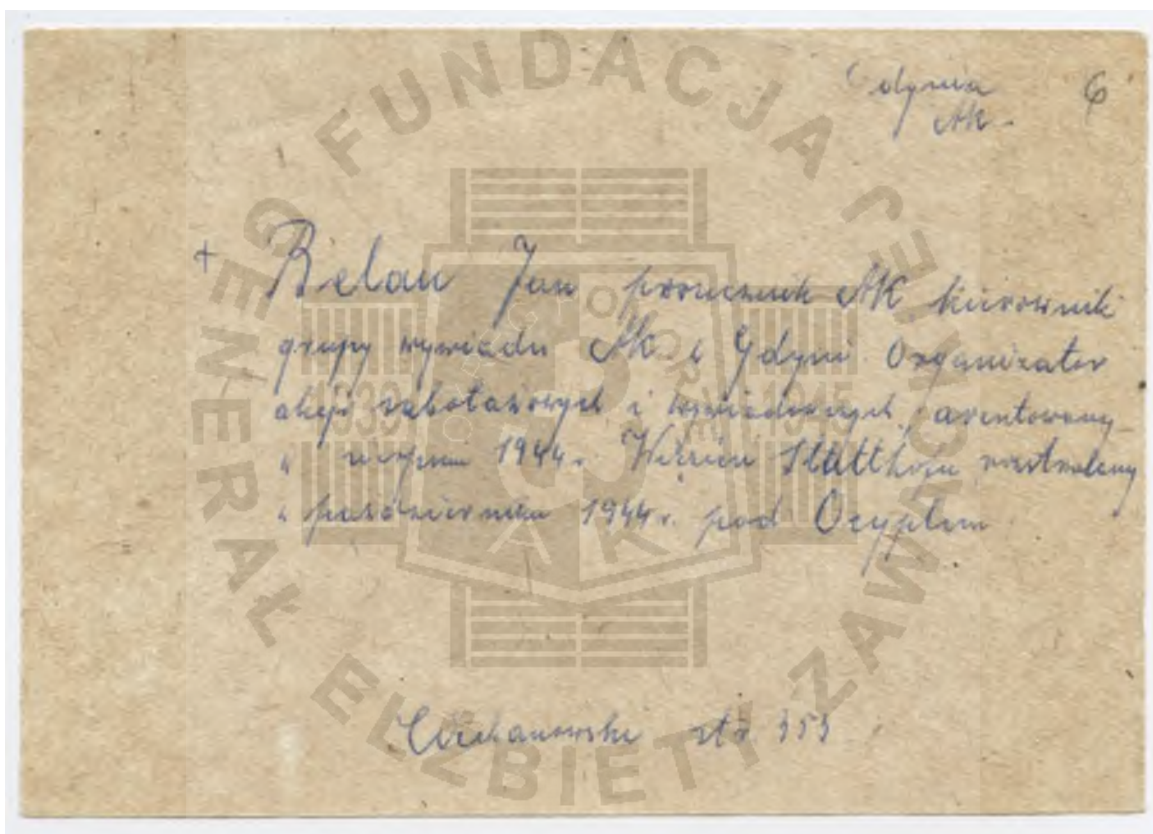
Gdynia
4

+ por Belan Jan "Misiwoj"
uj ktm Krasowca do Klichan. 2. 30 IX 69
został avert. 4 Teresia przez Gestapo kilka
dni przed avert. Krasowca
razem z mm arestowani 2 techniczki Kra-
sowca, p. Jette i druga o zapominającym nazwisku
Krasowca spakował się z kuciwopem i wyjechał w
Gdynię
Miał być rozstrzelany, tam gdzie Belan, na
Ocyplu - wymianione go (zostali zbrodni) /
z Belanem, który zorientował się, został roz-
strzelany

por⁺ Belan Jan   ps Mściwoj   Gdynie 5

rozstrzelany wraz z Larceem Ambertem
Manskim? z Gdyni - Chylni
Ciebrka z Bydgoscy i innymi (wzrost 12),
w X 1944 w Ocyplu k. Starogardu Gd
mf Tomas, który napisał, że mi został odru-
ceni. - XII 1983

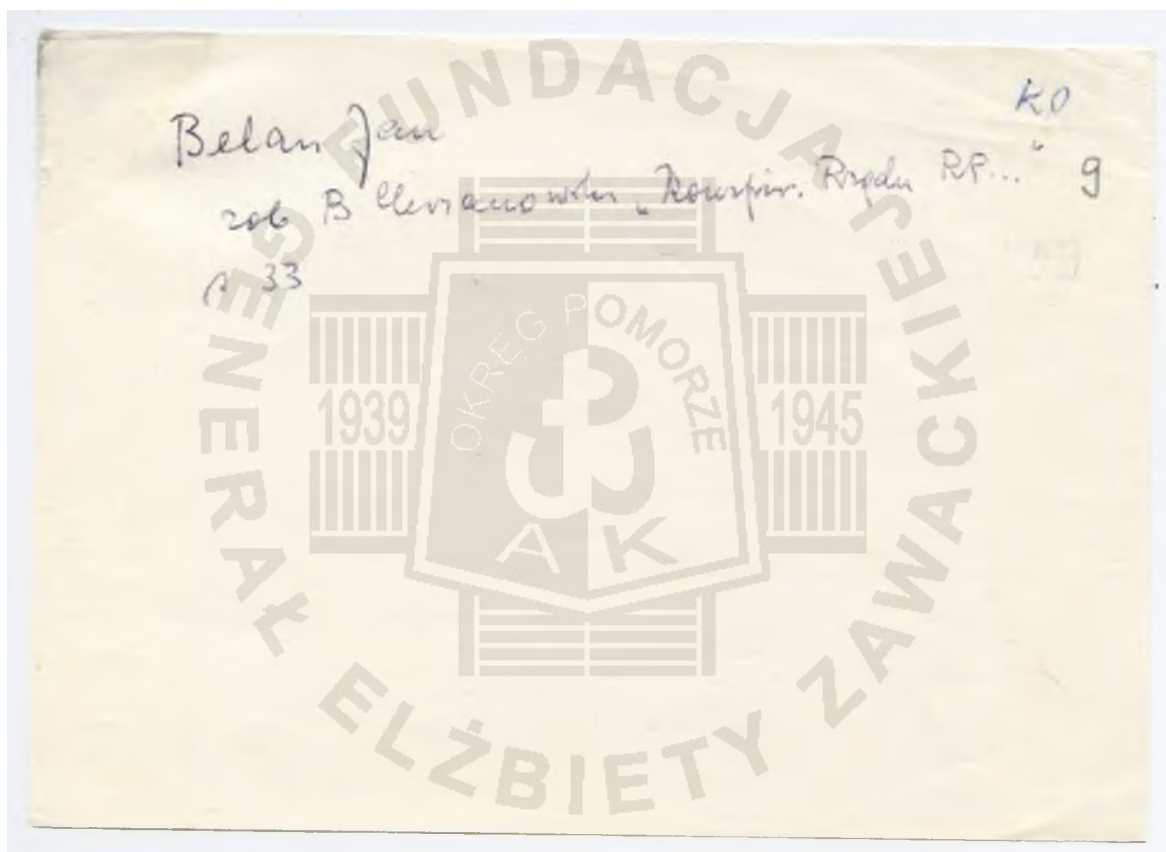

Belam Janne

Gdynie

10

"Ewa" w tym miejscu

Belam Janne ^{ma} ^{ma} } (nazwa go ^{tes} Vols Belas)

"Pudoboe"

Francuz

Waldy

Amber

Just Eoy

19/11 76

exp. 5

225 78

Gdynia
M

Belau Jan "Stena" Torok.
wraz z "Rybitwą" i "Francuzem" poza mroca,
✓ konspiracyjne mieli zorganizowaną siatkę pas-
twe szkodow. kilka razy przesucili abiegłych z nie-
94 woli Anglików i Francuzów do Szwecji

zob. Listy "Ery" 6/191 - 11/191

D. 260.

zarys. Główny
AK
12

+ Belau Jan

haniec - pomocnik Armii Krajowej, kierownik grupy ugrupowania
AK w Gdyni, organizator akcji sabotażowej i wywiadu
został aresztowany w październiku 1944 r. pod Okupem
pod Starogard, więzieni Stutthofu

Archiwum Heliety - Białostockiej K-620

K. Giedroniec: Ruch oporu na Pomorzu Gd.
1939-45 MON II-12 1972

S 353

ca

† Belau Marek por.

Golynis
AK
13

był pracownikiem ^{komite} grupy syndakalnej Komeudy
Olęcka na Wybrzeżu. Grupa ta podlegała reformi syndaku
Komeudy Olęcka Józefowi Gnińskowi

zob. K. Ciechanowski, Ruch oporu na Pomorzu
Gdańskim w l. 1939-45 MON
4-10 1972 s. 260,

KO Gdynia
AK

14

por. Belau Jan

Harcerz, pomocnik AK, kierownik
grupy kumadek AK w Gdyni, orga-
nizator akcji sabotażowych i kumadek.
Aresztowany w lutym 1944r. Rozstrzelany
w październiku 1944r. pod Ouplem,
pokr. Starogard.

zob. rel. nr K-260 H. Szudy-Boro-
wskiej.

J.H.M.

Belau (i.m.n.)

Wybrzeże
~~Bydgoszcz~~
ZWZ

- prawdopodobnie pracował gdzieś na Wybrzeżu.
Kontaktował się z nim F. Bendig.

Zob. tom 23 - Stutthof, nr. 90, H. Szymanowicz

K.Woj.

Gdyńca
16

Belau Jan por.

Ps. « Mścikóji »

Aresztowany w Toronie, w lipcu 1944 r.
Wzięty m. in. « Gdonsku ». Rozstrzelony
w lesach szpryngelskich.

Łoh. T. F. Bendige (list z du. 30. IX. 1969 r.)
M-30, KO

J. N. M.

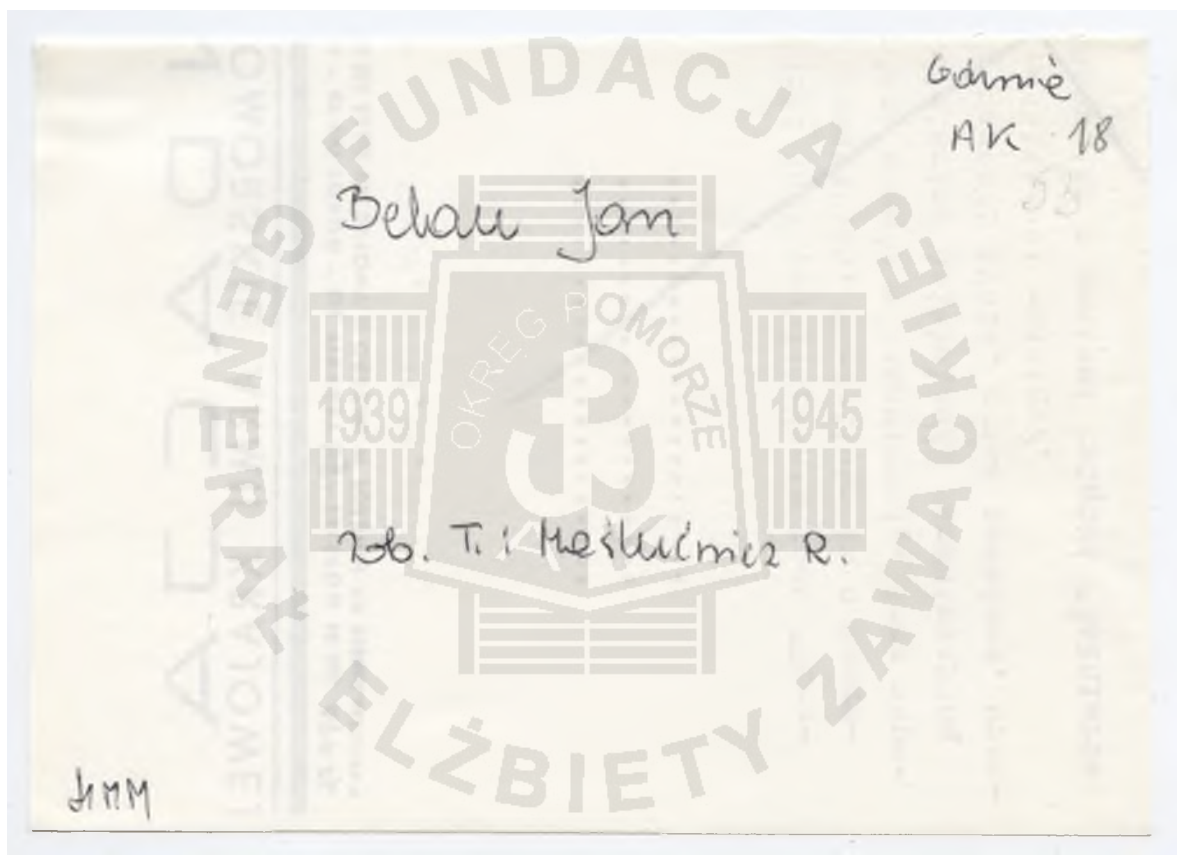
Belau Jan

Domone
AK

17

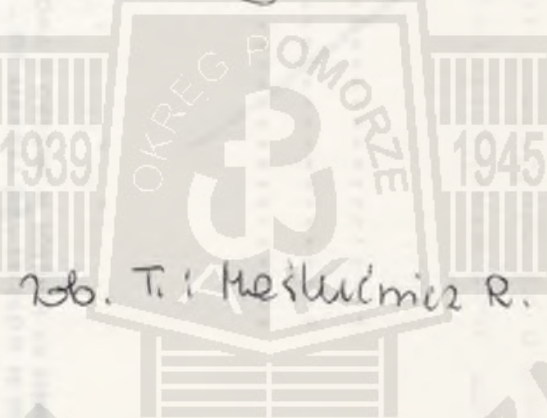
- prowadził Russosolskiego wywiadu Pomorskiego
Olregu AK. Współpracował z "Loubardem" i
między innymi z Kocińskim Szwedakiem w
Gdyni

P. Chrzemowski, "Konspiracja ...", str 33
K. Rejt/VI.VI.94.

Gdanie
AK 18
53

Belau Jan

zob. T. i Kęskulnicz R.

JMM

Gdynia

Bela JAK

19

A. MENCLEWSKI: NEUGARTEN... str 355

1939

OKRĘG

POORZE

1945

AK

KO Paau

20

BELAU JAN

honor. pomenik AK, katechizator grupy wyznadzi
AK w Gajach, organizator akcji salutarnej i
wyznaden. 7:1943v. osmeriany (prace z p. study-
Brommulus ps "Sproblek") a wygonyem puzistu kon-
falkonego i anstowadim Ryszarda Myske
"Bundata scakeli". W lutyim ¹⁴¹⁴⁴ ~~abide~~ lise se jiri w
wizadim w Gajach stonidnalaris w anstowadim
z Belauis i Hlubsta. Marisking. Obey
vefo.

został rozstrzelany w październiku 1944r. pod
Dziuplami, pow. Starogard.

Łódź: Smady-Borowska Helena Pol. 12-620/1011
Hrb. Pudeł. AK

A. Zale 1991

Gdynia
AK 21

+
BELAU JAN

Kierownik Grupy Wywiadu AK w Gdyni,
organizator akcji sabotażowej i wywiadu.

źródło: Genel. H. Sudy - Baranowski K-620/1001

H. Las. P1

Imp. Teres
PK 22

por. BELAU JAN ps. "Mściwoj."

Prontowany w Teresie przez Czerkopo na kulisie dnia
przed arestowaniem F. Bendziga [koniec
lipca-początek sierpnia 1944r.]. Otwaj opublikacji się
w Warszawie w "Gdańsku", gdy pierwszy wojny gsta-
powey wywołali misijnisi i cel, waisdali podda-
nia rozwinie i odliemy, a następnie wywoły-
wali z nasami. Przed wypracowaniem melosy się
Jan Belau. Następny wojny został rozstrze-
lany w lesach sympozjantach. Nie wiem, jak
się naszym podaje, w Stutthofie.
właścicielom k/Sław. w. 1

A. Jak. 91

Źródło: Rel. Fr. Bengliga, Arch. Ak, M-30 s. 20

KO
AK
513

Belau Jan psr.

był kierownikiem grupy "Lytvare", z której
której zdobywano informacje o budowie obiektu
A-4 w Łebie, w którym znajdowały się
dwa rymetnie.

Komandosi H., Oleg Pomone Armii Krajowej. Od
"Gumoldu" do W/N-u, WPH, 1993, nr 4 (146),
s. 83

MLK 94

BELAM JAN
ps. 'MŚCIWOJ', 'MORSKI'

AK
KO
24

Aresztowany w Torawie w lipcu 1944 r.
Higziony w Golanisku. Rozstrzelany
w lasach septengowskich.
Razem z nim aresztowani dnie
Tęczniczki: p. Jettka i n.m.

APAK
Teraka Bendiga Franciszka M-30 list -
relacja F. Bendiga z 30. 09. 1969 r., s. 4.

yg/mlq4

Belau J.

Gdyńska
AK KO

25

ps. "Młociwoj" Anetow. mado-wrskiego osekoka
wywiadu, z którego igczuioic ustryuzował
F. Bending szef wywiadu Parem Ofregu AK
anekt. wazni z w/w. hospio ps. z Gurdzma-
merem przez igczuioic igczuioic "Ecos"

Harliwem Pomozamc ... 5, 19, 20, 88,

J.K. 1994

KO
3828

BELAU JAN
ps. "MORSKI" - "MEWA" - "MŚCICIEŃ"
Szef Wydziału Inspektoratu Hybryd,
Pracownictwo podległe Biurowi
Mysłowski ps. "Kamrad"

J. M. 1/44

AK na Pomorzu, s. 89

BELAU JAN
ps. „MEWA” „MORSKI”

GDYNIA
AK
KO
29

Oprócz sprawy wyjazdu i teczności (ze Szwecji) kierował
"też akcjąmi sabotażowymi np. w zakładach Siemens
przebiegających z Kiborki do Gdyni."
Kierował też akcją przemianową do Szwecji.
Organizował teczność ze Szwecji.

AK na Pomorzu, s. 43, 44, 84

11/94

Ordynie

30

Janusz

Sprośbę wzięcia dużego kalendarium
do łodzi podrodziny "Smarok" (?)

rodz. T. J. Jagrenskiej (list z dn. 4.01.77)

KMM-pu

Gdynie
AK 31

Behau Jerusz

listy nr ps "Mścinoj", "Mero", "Morski".
Oroszkowcy we miniu 1944 r.
Miel 2 um ciny worten "Mido" Guel me-
dwr pnc 2 J. Jaqielhe "Eus".

Zob. T.: J. Jaqielhe / W O (listy 2: - 23.09.78;

nr 45/191; ~~234/191~~, 32/191

22.04.1978; 16.08.77 r.; list do ci chow-

HMM-94

wsuwo 2. 21.06.77 s. 5

Gdynia
AK 32

Bellon J.

Kontaktem Bellon u smeu
kontaktem odnošim minulost
byl u seznamu "Jom"

202 T. i J. Jaqueho list z 22.01.78

HMN-94

Gdynia
AK 33

Belau Jan

(Bellow dr)

„prezenter nad wykreśleniem planów nei-
nowszych urządzeń na Tordach podk. uci-
mreclich.

zob. T. J. Jągielkiewicz (list do C. Z. 2.
22.08.76 r. s. 11).

HMM. 24

Gdańsk

Belian Jan ps "Mielniak"

34

Sret wywiadu 252-PR bywał zc, rozsmelen
23.IX. 1944r. w Ouyple w. Stropolu Gd.
Z rozkazu Fr. Bendiga był pmsionym
wojskowym kmdre THH Kwarta Regimntu
do gmdnia 1943r, a wstpnie J.G. Hellmste
i 2. Tanesia do lute 1944r.

rob. T. : 2. Tanesia (kopie listu z dn.
14.06.43r.)

HMM-94

Gezycie

35

Belan Jasi ps Morli-Mlessi
kwa nie mogła podać, że byli
pniekani Francuzi, ponieważ
był wydany rozkaz Renna nie
kontaktowania się z Francuzami.
Było kilka wypadków, że Francuzi
wydali zbiegłych mikrobuksów
Gezapu. Po ucieczce z Zagania
Anglik i kpt. pilot Krol zostali
pni Francuzów zdradzeni. Krol
został rozstrzelany.

Esc
94

KO 34915

36

nie wie
od kiedy

Belau Jan ppor. Marski, Mewa, Wiskowy
Był oficerem wywiadu Dywizji, w 1940-41 r. jako
wraz z Michałem Werts (Henryk Grubmacker)
i Andrzejem (J. Olesiewicz) założyli komunistę
prowokację do Szwecji. Porozumiewali się z gro-
nych Polakami, po innej koncepcji z niej
niezadowolonej alianckiej zbiegli z niewoli.
Byli również czynni w akcji zapobiegawczej
aresztowania w wiosni 1944 r. osadzeni
w Stutthofie, rozstrzelani w czasie
ewakuacji obozu.

V razem
z innymi

Ewa
94

Gdyż

37

Belan Jan - ps. Marski, urodz.
Prerokomys byto dwiżo wisoc
u. i. R. A. T. - Paddy Lockhart, od tyż
2 Gdyni 25-2-44 - o godz. 10-tej rano.
Jmę maritiskę dostarogę u
poditarogę ksiżek, napisany
pocz. Wiegtych uiewolnion.

ewa
ak

Belau

Gdynia 38
ZLW-AK

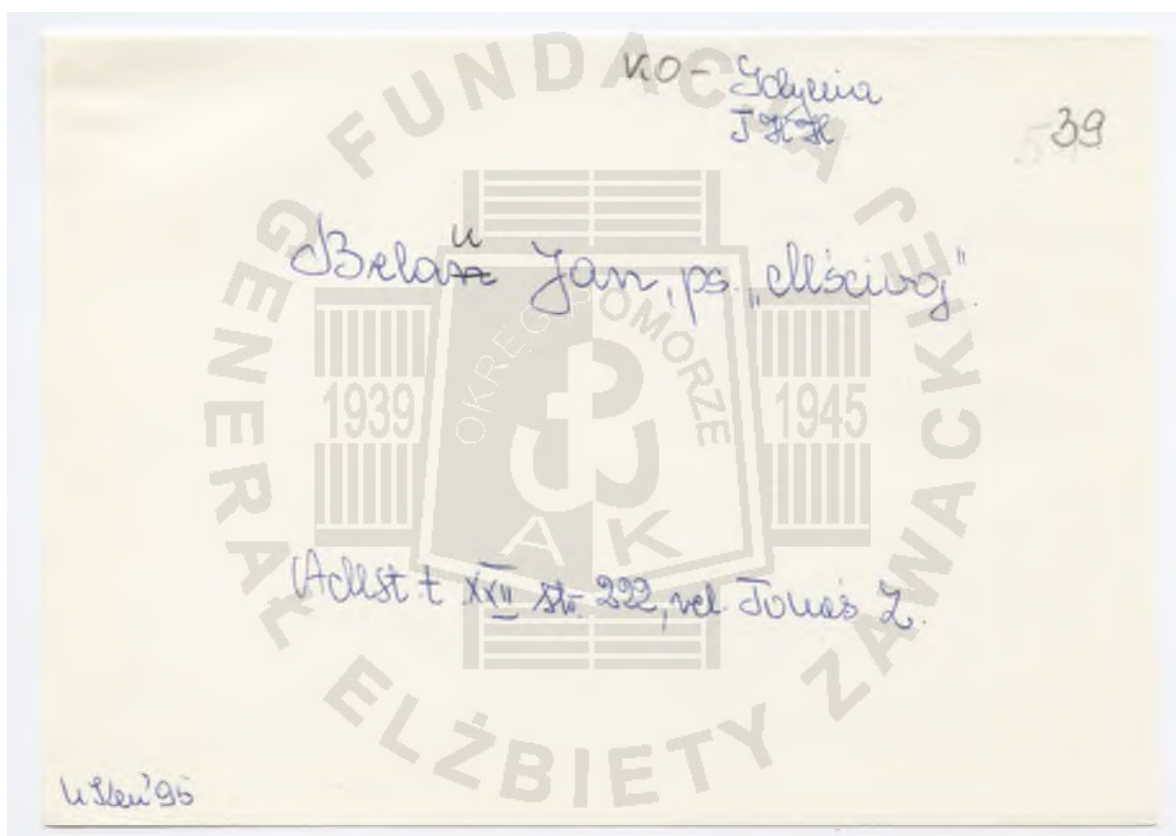
Belon Jan, ps. "Morski"

Wskazywał do zagrożeń dotyczących brzo. Wskazywał
kontakty i partnerów kontaktów powstających w Gdyni.
Przedkładał informacje o Altruistach. Podkreślał ich izolację
organizacyjną oraz brzo. Podkreślał m. in. ich niechęć do
interakcji. Twierdził, że nie ma kontaktu z brzo.
rozprawy i in.

B. Amatorów, Organizacja w Gdyni, Studia
Zesty Museum, nr 5 z 1936, s. 29.

MWAT-95

no - Edycja
JKK

39

u Belas Jan, ps. „elcibog”

Adlest. t. XII, str. 222, rel. Juliusz Z.

u. 12. 95

NO Gdynia

40
50

Belau [Jan]

1939

OKRĘG POMORZE

1945

Adl. St. t. XVII str. 244, nel. Warszawa 1945

W. 1945

no 41
49

por. Behau

Kpromowul w 1942r. do swojej grupy
kyniadowskiej Huberte Hainiskiego i Alphonse
Fojta (mieszcyd w zefiedach w Babim
Dole pod Kermu). Rozstndem w paichw-
niku 1944r. w lesie pod Olyplem.

Ad. T.: Fojta A., insp. Gdymie, I/s. 1, 4, 10,
12,
KMH-15

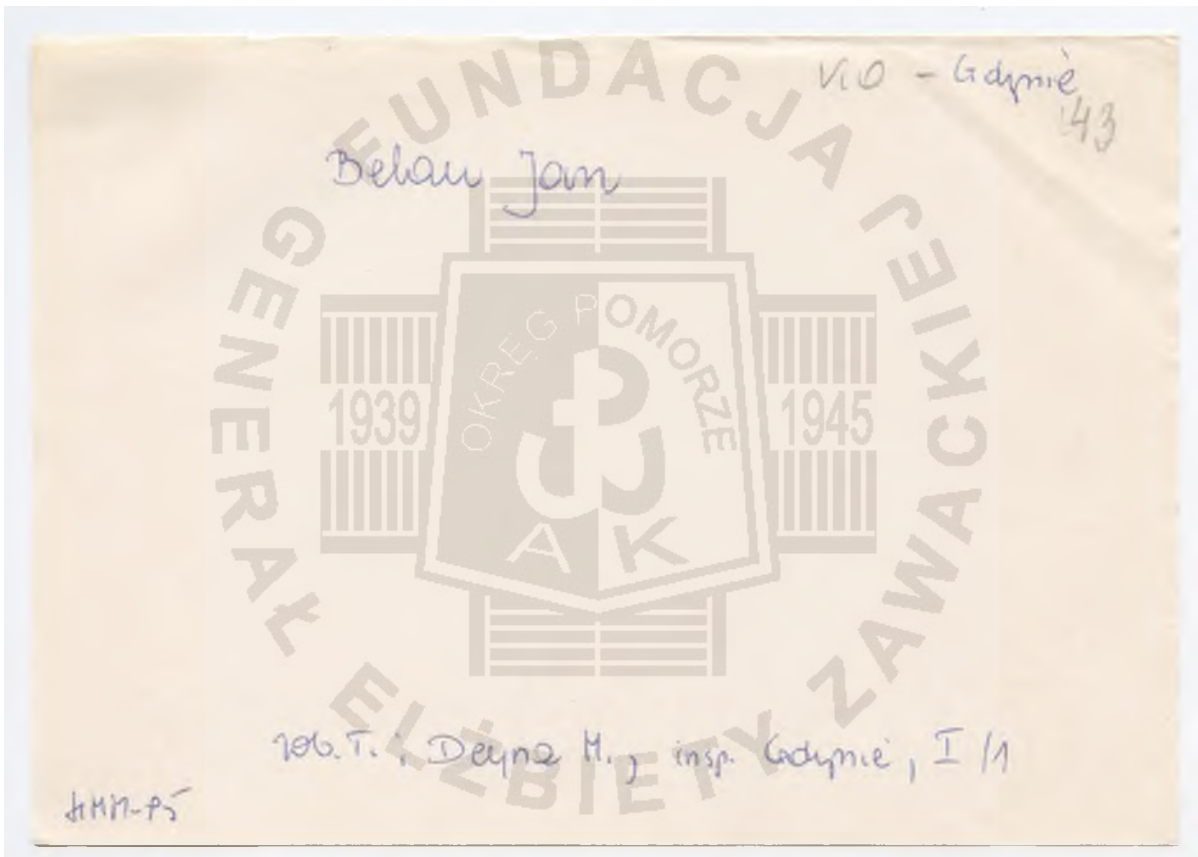
42

Behau jom por.

D-ae ^{siokki} gmgny lymiahu AK w Gedyne.
J. Hawnymyck. smet go przez swoja
erokuz

Wob. T. Hawnymyck J., zny. Gedyne,
I / s. 7, 9

JHM-PR

Belau Jan

NO - Gdynie 43

106.T. Deyna M., insp. Gdynie, I/1

HM-95

BELAU JAN

44
KO AK

Brunon Dudziński ps. "Kaktus" - członek "Gryfa Pomorskiego" podporządkowany Aleksandrowi Arendtowi współpracował z Janem Belauem, oficerem wywiadu Insp. "Wybrzeże", od którego otrzymał polecenie sporządzenia planu sytuacyjnego stoczni Deutsche Werke Kiel-Werk Gotenhafen w Gdyni.

Zr.: K.Steyer, TOW Gryf Pom., [w:] Walka podziemna..., s. 339.

MGr'95

V.O. - Jusp Golyca
Zwiz

45

Belau Jan

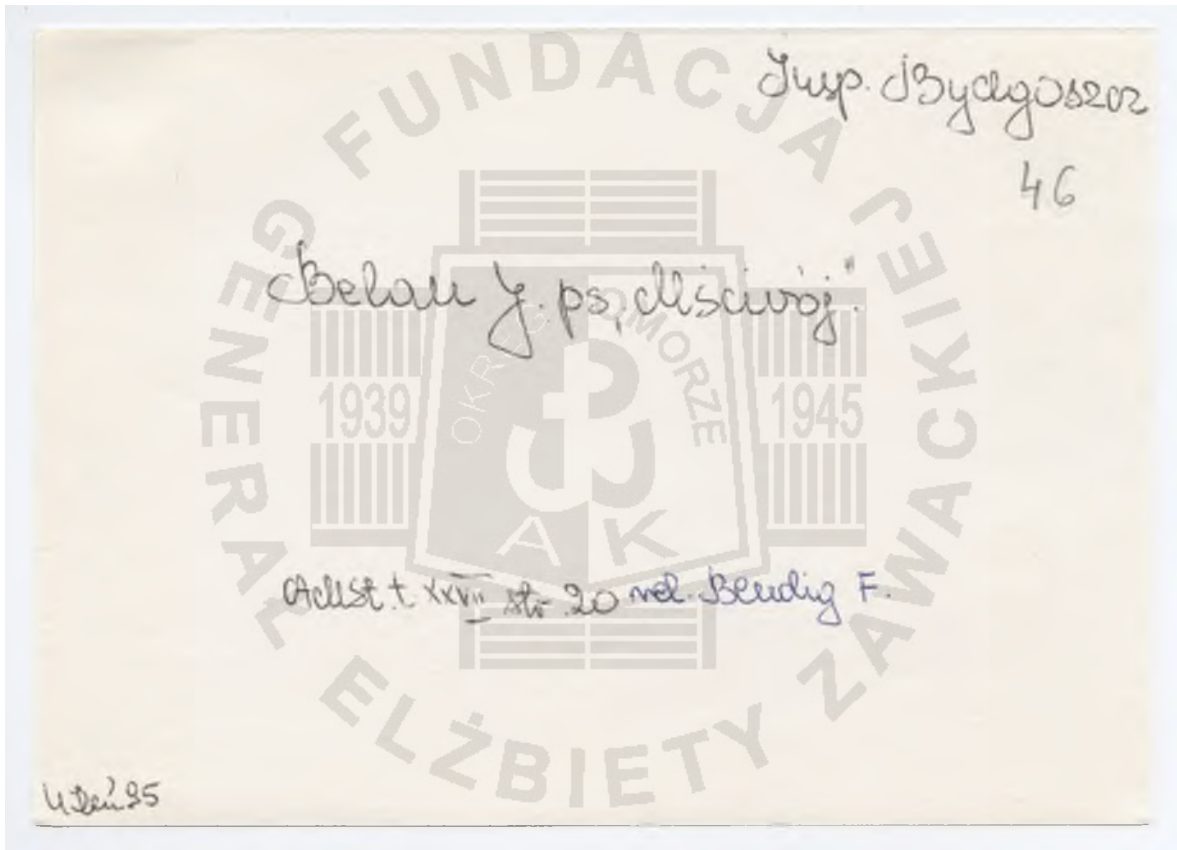
1939

OKRĘG MORSKI

1945

ul. St. t. XVIII Str. 95, mel. Sleskewicz L.

u. 20. 95

Belau Jan

Zapiski do stuby w AU harcmu
z THH - Hubert Replinski, Zygmunt
Tausie i Jome Hallusie.

zob. T.: Symoniski B., in: Gdyma,

I/1/s. 6

HMM-95

BELAU JAN

Gdynia⁴⁹
212 - AU

Wzajemność kształty z kowalstwem kowalstwem i
Gdynia, gdzie pastorem był N.N. ("Dzika"). Ty
druga, razem z A. Jedynką, melioracja infama -
cie upodobnie przy kwiety do kowalstwa, pomiejsc
tw. druga kowalstwa.

B. Chmurnowski, A. Gembowski, Zjazd ..., Metkef.
Zem. Mur., 1987/7, s. 20.
MLJ 95 - 95

BELAU J.

Godymie 50
2L12-AU

Koszt wstrzeblany, a weł ugoda, która
kinoat zlikwidowana przez gestapo.

B. Chmanowski, A. Gostowski, Uziad., Metthof.
Zea. Mus., 1987/7, s. 30.
MWOT-55

BELAU JAN

gdynia 51
ZLWZ - AV

Jako opiekun wyrodo Tuzakitoraka Zydmerie nacignot
kwestelcy z B. Dudzińskim ("Kaldus") - wstawiłem
TOW "Gryf Pomorski", któremu polecił sponzorować plan
rytualeczny domu Deutsche Werke Kiel-Werk
Gartenhofen u Gdyni.

B. Ummorok, A. Gasiorowski, Zydmerie, Stuttgart.
Zem. Mus., 1987/17, s. 16.
MLWZ - 95

ko
52

Behau Jan

Srebrny medal na Wystawie Międzynarodowej
w Londynie 1905 roku na polecenie
Fm. Berdajca, hercega z Tyru w Gdyni
- J. Rogliński, J. G. Kellmisz i J. Tomasi.

256 Tr. Tatarska 2, k. 10, Gdynia, I/1/s. 7;
I/2/s. 9 (pascim)

HMM-95

FUNDACJA

podobnie p. 7m. - zach.

2112 - AN 53
31

Belau J. pow. ps. "Mordki", "Mesa"

Był prowadzicielem dzierżawy w Inspektoracie
"Dytmarie". Koordynował on działalność zarobkową
na terenie Gdyni i Jastrzębki, podlegając J. Gmurzowi;
dyplomował również w kucharstwie i innych zawodach, utrzy-
mując kontakt ze "Stragocem", a później "Lombardem". Naj-
bliższymi współpracownikami Belau byli: H. Mordki (F-835)
i A. Fajut (F-836)

B. Chmura, A. Gziorowski, Ujazd..., Bluthof. Rebr.

MLWF-35 Marz., 1985/6, s. 13.

BELAU JAN *pos.*

Gdyńa
ZLWZ-AK 54

Przedsiębiorstwie był szefem zarządu Inspektoratu Złob-
nicze. Wstąpił w kontakty z F. Bendykiem („Kra-
wey”) z zarządu obywatelskiego, jak i z innymi i Gdyni wra-
kami centralnej sieci zarządu obywatelskiego. Belau koordyno-
wał działalność zarządców na terenie Gdyni - Gdyni-
ska.

B. Chmura, A. Gosiński, Złoty, „Kultura”. Ser.

Mur., 1987/7, s. 13.

MLWZ-95

KGAK
Ko
55

BELAN JAN

ps. „MŚCINÓJ” „MORSKI” „MERA”

Współpracował z Siecią Wywiadu
KGAK „Lombard”, organizował łączność i punkty
wywiadu w celu przybliżenia niemieckiego
współpracownika z Aleksem Jesolowskim ps. „Pomorski”.

W 1946

Zob. 4. Belan J., Ko, M-266, 11

Belau Jan "Morski"

Zastępca szefa stowca sanitarnego AK w
obwodzie Gdynia - miasto

Gdynia
Stowca Sanitarna
AK

56

zdb. Staśkiewicz Leon, bigram Bogdana Chwastowskiego
w. teorii M-1010/1749

Łódź 8 '93

Belau Jan

KO Gdynia
ZWZ AK
wyk. 57

- został włączony przez Józefa
Obrowskiego (lotem 1941 r.) do
sieci wywiadu okręgowego, podpomocli-
wanej II Wydziałowi Komendy Okręgu
Pomorskiego ZWZ-CK.

zob. „Armia Krajowa na Pomorzu”,
Bibl. FAPAK t. IV str. 91

zsk. VI 199

Belau Jan

ps. "Mewa", "Klonski"

Gdynia 58
ZWZ AK
Seon. Szer.

- oficer wywiadu (porucznik), kierownik
wywiadu CTK w Gdyni, organizator akcji
sabotażowej i wywiadu, któremu została
przydzielona do współpracy Szudy-Bor-
rowska Helena ps. "Szerepka".

zob: relacja Szudy-Borowskiej t. osob.
nr K-620-1011

wsz. VI, 199

Belca Jan

ps. "Mewa", "Morski"

Golymia⁵⁹
Zw 27k

- oficer wywiadu Inspektoratu
Wydział AK,
- latem 1944r. przekazał szefowi wywiadu
Olegu Pomorskiego AK J. Bendinowski
informacje o "Grocie" (jeden z pseudonimów
Stoniłowskiego agente gestapo), który po-
dawał się za oficera wywiadu, delegata
Kom. Olegu AK w Bydgoszczy i budził
podejrzenie, bo nie znał adresów
punktów kontaktowych
verte!

- Zob: Gąsiorowski Andrzej "Polska Armia
1) Powstania", Bibl. FAPAK 1997r., t. XVI s. 114.
2) "Słownik Biograficzny Konspiracji
Pomorskiej 1939-1945" pod red. E. Zaw-
liwej i A. Zelniewskiej, Bibl. FAPAK t. XVIII
cz. II

Wz. VI 199

a Belau Jan
ps. „Miciwoj”

Dowódstwo JHM działające od 1943r.
nie utrzymywało z nim kontaktu.

zob. T. 26-560/1203 Alfons Smieszcholski,
oz. 14/3, imp. Gdynia

ks. XII 01

²⁰ Gdynia 60
AK
wywiad

+ Belau Jan, por.

300 AK Gdynia
GA

harcarz Rzeczypospolitej, dowódca grupy wywiadu
w Gdyni, wzięty gestapo w Gdyni i Gdańsku rozstrze-
lany w październiku 1944 r. w Ocyplu koło Starogardu
Gdańskiego.

Ojciec jego b. działacz plebiscytowy z Warmii,
rozstrzelany w 1939 r. w Toruniu.

Kob. Spisariusz Zofia Kopeć

1. V/15

MS IX/10

+ Belan Jan

KO
CZK 62

ur. 18. VII 1912, syn Franciszka
i Agnieszki; herosa, zamord.
po bestialskich torturach w gestapo
23. 09. 1944 na Ocyplu.

zob. Dostowski E. F., Słow. biograficzny
Słownik. . . , Sopot 2002, z. 1, s. 51

AK V'10

Belau Jan
"Mewa", "Morski"

Gdynia
AK-KO 63

a

kierował siecią wywiadu AK w Gdyni

Zob. Wywiad i kontrwyw. AK, pod red.
Buthake Władysława, W-wa 2008,
s. 149 (aut. Gęsińskiego), bibl. FAPAK
s. 586

Jankowski II M

Belau Jan ps. "Morski", "Mewa", "AT"
ppor. rez. "Miałoj", "Bellow"

AK 69
GDYNIA

kinownik niei wyiadu AK
funkcyjnej na terenie Gdyni

Zob. Jan Karubowski i służby specjalne
GESTAPO SMIERZ UB..., aut. Garioński
Andrzej, Gdańsk 2008

s. 171
s. 491

III'm

FUNDACJA
Archiwum Pomocnic Armii Krajowej
ul. W. Garbary 2, tel. 273-86
87-100 TORUŃ

SIOSTRA CIEMNOZA

KALINA JASTRZEBSKA z P. BELAH

84-300 LĘBORK

adres
poczta

M-266

KO

+

BELAH JAN

„МІСЦІНОЇ” . . . „МЕША” . . . „МОРСКИ”

Belau Jan

Teczka włączana biało

